

บทที่ 2

ความมั่นคงแบบดั้งเดิมและความมั่นคงแบบใหม่

การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm) ของการจัดระเบียบโลกที่เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคหลังสงครามเย็น นักคิดและนักทฤษฎีด้านความมั่นคงมองว่า ประเด็นและปัญหาความมั่นคงของรัฐชาติต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเห็นได้ว่าในยุคสงครามเย็นนั้น กระบวนการพิจารณาประเด็นและปัญหาความมั่นคงมุ่งเน้นเรื่องการทหารเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการแสวงหาอำนาจและกำหนดมาตรการในการตอบโต้ภัยคุกคามทางทหารของรัฐศัตรูในยุคดังกล่าวความมั่นคงของชาติ คือ ความมั่นคงทางทหาร นักทฤษฎีด้านความมั่นคงเรียกแนวคิดเช่นนี้ว่า “ความมั่นคงแบบดั้งเดิม หรือ ความมั่นคงแบบเก่า” (Traditional Security) แนวคิดดังกล่าวยังนำมาใช้อธิบายในกระบวนการทำนโยบายเรื่อง “การป้องปราม” อันเป็นมาตรการที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อยับยั้งการตัดสินใจของรัฐข้าศึกในการเปิดการรุกรานทางทหารอีกด้วย (Arnold Wolfers, 1962)

อย่างไรก็ตามผลของการสิ้นสุดสงครามเย็น การสิ้นสุดการเผชิญหน้าระหว่างค่ายการเมือง ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ จากเดิมประเด็นความมั่นคงซึ่งอยู่บนพื้นฐานของประเด็นทางการทหาร รัฐในยุคหลังสงครามเย็นต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหาความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ การย้ายถิ่นฐานของประชากร ปัญหาผู้ลี้ภัย ปัญหาด้านชาติพันธุ์ ปัญหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการก่อการร้ายสากล เป็นต้น แม้ว่าหลายประเด็นปัญหาเหล่านี้ มิใช่ประเด็นปัญหาใหม่แต่เป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงสงครามเย็นก็ตาม นักทฤษฎีด้านความมั่นคงเรียกแนวคิดใหม่ที่มองปัญหาต่างๆ มากกว่าการให้ความสำคัญเพียงประเด็นทางการทหารว่า “ความมั่นคงแบบใหม่ ที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิม” (Non-Traditional Security) (สุรชาติ บำรุงสุข, 2545)

ความมั่นคงแห่งชาติกับภัยคุกคาม

ภัยคุกคาม (Threat) หมายถึง สิ่งที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อคุณสมบัติของข้อมูลด้านใดด้านหนึ่งหรือ มากกว่าหนึ่งด้าน ภัยคุกคามนั้นอาจจะไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้ถ้ามีการป้องกันที่ดี หรือถ้ามีการเตรียมการที่ดีเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นก็จะช่วยลดความเสียหายได้ การกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย เราจะเรียกว่า การโจมตี (Attack) ส่วนผู้ที่ทำเช่นนั้น หรือผู้ที่เป็นเหตุให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจะเรียกว่า ผู้โจมตี (Attacker)

ภัยคุกคามกับความมั่นคงแห่งชาติ คือ การที่ชาติอยู่ในสภาวะที่ปราศจากอันตรายมีความมั่นคงและปลอดภัยจากภัยคุกคาม (Threats) ที่เกิดจากการกระทำอันจะเป็นอันตรายหรือสั่นคลอนต่อความมั่นคงของชาติในทุกๆ ด้าน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความล้มเหลวของวัตถุประสงค์ของชาติ และเสียหายต่อผลประโยชน์ของชาติมีทั้งภัยคุกคามที่เกิดจากภายในและภายนอก (เจษฎา มีบุญลือ, 2537)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกยุคปัจจุบัน ทำให้ขอบเขตของภัยคุกคามและความมั่นคงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ภัยคุกคามความมั่นคงมีอาณาเขตครอบคลุมในวงกว้าง ทั้งในรูปแบบปัญหาพลังงานและสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม ปัญหาสุขภาพและโรคระบาด วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมข้ามชาติ รวมไปถึงความขัดแย้งทางการเมืองและการทหารระหว่างประเทศ

สาเหตุของประเด็นปัญหาความไม่มั่นคงของชาติ

ประเด็นความไม่มั่นคงของชาติเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เกิดจากความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ของชาติ (National Interests)
2. เกิดจากภัยคุกคาม (Threats) ทั้งภายในและภายนอก

ภัยคุกคามภายในเกิดขึ้นจากการปฏิบัติการก่อการร้าย หรือ การก่อความไม่สงบของกลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันหรือเกิดจากกลุ่มที่มีความไม่พอใจการปกครองของรัฐบาล เช่น การก่อการจลาจล การก่อวินาศกรรม การลอบยิงสังหารบุคคลสำคัญ การบ่อนทำลาย เป็นต้น เป็นภัยคุกคามที่กว้างและลึกเกี่ยวพันกันในทุกมิติที่ก่อให้เกิดความแตกแยกของคนในชาติ อันมีสาเหตุเกิดจากความแตกแยกทางความคิดและผลประโยชน์ทางการเมืองได้กระจายครอบคลุมไปทั่วประเทศ

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีภาษาพูดแตกต่างกัน หรือความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนา (พจน์ พงศ์สุวรรณ, 2536)

รูปแบบของความมั่นคง

สำนักนายกรัฐมนตรีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้สรุปปัญหาความมั่นคงออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

ความมั่นคงรูปแบบเก่า (Traditional Security)

มีจุดเน้นความมั่นคงแบบเดิม (Traditional Security) โดยยังคงมีปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในปัจจุบันรวมทั้งจะส่งผลกระทบต่อไปในอนาคตได้แก่

1. ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดน ซึ่งมีทั้งการสู้รบด้วยกองกำลังติดอาวุธบริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา และไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์และการสู้รบในประเทศรอบบ้านที่ทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญตามมากมายเป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและการรักษาความมั่นคงของไทยได้แก่

- 1.1 กลุ่มผู้หนีภัยจากการสู้รบในเมียนมาร์ซึ่งอพยพข้ามแดนเข้ามาอยู่อาศัยในเขตไทยที่ศูนย์พักพิงชั่วคราวบริเวณจังหวัดชายแดนไทย-เมียนมาร์รวม 9 แห่ง
- 1.2 การเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนไทย-เมียนมาร์

2. ปัญหาการลกลอบหลบหนีเข้าเมือง ซึ่งมีทั้งสาเหตุจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ปัจจุบันมี 3 กลุ่มสำคัญ ได้แก่

- 2.1 กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มชาวโรฮิงญาจากรัฐอะระกันหรือรัฐยะไข่ ประเทศเมียนมาร์ที่อพยพมาทางทะเลอันดามันและลักลอบเข้าเมืองไทยบริเวณจังหวัดชายทะเลฝั่งอันดามัน
- 2.2 กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวศรีลังกาซึ่งมีกลุ่มขบวนการใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ติดต่อลักลอบนำชาวศรีลังกาไปประเทศที่สาม โดยใช้สายการบินพาณิชย์นำคนมาพักรอที่ประเทศไทย จากนั้นจึงเคลื่อนย้ายทางรถยนต์ต่อไปทางภาคใต้เพื่อลงเรือเดินทางไปยังประเทศปลายทาง
- 2.3 กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มชาวเกาหลีเหนือที่อพยพลักลอบเข้าเมืองไทยผ่านทางชายแดนไทย-เมียนมาร์และชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

3. ปัญหาความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดนประกอบด้วยเขตแดนทางบกและเขตแดนทางน้ำ ได้แก่

3.1 เขตแดนทางบกที่ยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดนอีกมาก ทั้งชายแดนด้านไทย-เมียนมาร์ไทย-กัมพูชา และไทย-สปป.ลาว ซึ่งทำให้เกิดการเผชิญหน้าด้วยกำลังทหารในพื้นที่บางจุด ได้แก่ พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณปราสาทเขาพระวิหาร เป็นต้นรวมทั้งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรที่สามารถพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีจุดผ่อนปรนการค้าและจุดผ่านแดนชั่วคราวอีกหลายจุดที่รอการจัดระเบียบเพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพและโอกาส และดำเนินการเสริมสร้างความมั่นคงในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนป้องกันประเทศ

3.2 เขตแดนทางน้ำซึ่งยังมีความไม่ชัดเจนทั้งในส่วนที่เป็นเกาะแก่งตามลำน้ำที่เป็นเส้นเขตแดน ได้แก่ ลำน้ำโขง สาละวิน และลำน้ำกระบุรีและส่วนที่เป็นเขตทะเลและยังมีปัญหาพื้นที่ทับซ้อนกันหลายจุด ได้แก่ ทะเลอันดามันและอ่าวไทย ซึ่งกลายเป็นข้อพิพาทเรื่องเขตแดนไทยกับประเทศรอบบ้านและเป็นปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรทางทะเลในหลายพื้นที่ ส่งผลให้ประเทศไทยขาดโอกาสในการพัฒนาด้านต่างๆ และกระทบต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลทั้งในปัจจุบันและอนาคต

4. ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม แม้จะได้ตรวจพบว่าการเคลื่อนย้ายอาวุธสงครามที่มีการค้าขายตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาลำเลียงไปยังชายแดนไทย-เมียนมาร์ เพื่อส่งจำหน่ายให้กับชนกลุ่มน้อยมีจำนวนลดลง แต่ได้ปรากฏข่าวสารสำคัญว่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการอาวุธสงคราม ซึ่งอาจนำไปใช้ในการคุ้มกันการลักลอบลำเลียงยาเสพติด รวมทั้งจำหน่ายต่อให้กับชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย-เมียนมาร์ นอกจากนี้ยังตรวจพบการลักลอบนำอาวุธสงครามเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านทางเรือสินค้าต่างชาติที่เข้ามารับส่งสินค้าในพื้นที่จังหวัดสตูล ตลอดจนมีการลักลอบนำเข้ามาผ่านช่องทางลำเลียงตามภูมิประเทศทางบกตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย จึงจำเป็นต้องเฝ้าติดตามระวังป้องกันปัญหาดังกล่าวต่อไป

5. ปัญหาการกำหนดสถานะบุคคล ซึ่งมีกลุ่มคนที่ไม่มีสถานะบุคคลชัดเจนอาศัยในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทยหลายกลุ่ม โดยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือของไทยและบางส่วนอยู่ในพื้นที่ภาคกลางของไทย ในบริเวณชายแดนไทย-เมียนมาร์ ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายและกฎระเบียบ ดำเนินการตามขั้นตอนที่

ชัดเจนแล้วก็ตามแต่ยังคงมีปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานกำหนดสถานะบุคคล โดยเฉพาะปัญหาการลักลอบอพยพจากประเทศรอบบ้านเข้ามาอยู่อาศัยกับญาติในชุมชนและหมู่บ้านชายแดนของไทยเพิ่มขึ้น และปัญหาเจ้าหน้าที่รัฐของไทยและผู้เกี่ยวข้อง บางกลุ่มอาศัยช่องว่างของกฎระเบียบทุจริตในหน้าที่โดยเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อช่วยให้ผู้ที่ไม่มีสถานะบุคคลได้รับสัญชาติไทยโดยไม่ถูกต้องซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ

ความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non Traditional Threat)

ภายหลังจากการยุติลงของสงครามเย็นได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันเป็นปรากฏการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 ศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สับสนอลหม่าน (Disorder) สลับซับซ้อน (Complexity) มีการแข่งขันสูง (High Competition) พยากรณ์ไม่ได้ (Unpredictable) รวดเร็ว (Speed) มีความเกี่ยวโยงกัน (Concerned) และมีเครือข่ายที่เห็นได้ชัด (Network) ทำให้สภาพแวดล้อมของโลกอยู่ในภาวะ ไร้ระเบียบ ไม่สามารถจัดระเบียบโลกได้ เกิดความไม่ปลอดภัย และความไม่มั่นคงต่อชีวิตมนุษย์ตลอดจนรวมไปถึงมิติด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การป้องกันประเทศ (การทหาร) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม ล้วนแล้วแต่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างพลวัต (Dynamics) ทั้งสิ้น ผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ทำให้รูปแบบของภัยคุกคาม ไปสู่ยุคที่เวลาและสถานที่ไม่เป็นข้อจำกัดใดๆ ทำให้ภัยคุกคามทุกรูปแบบถูกนำมาผนวกเข้ากันอย่างเป็นองค์รวม ทุกประเทศในโลก ล้วนแต่กำลังเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จนบางครั้งนำมาซึ่งความเสียหาย ความรุนแรง และความสูญเสีย ที่เกิดขึ้นกับมวลมนุษยชาติ กลับไม่ใช่มาจากความขัดแย้งจนเกิดเป็นสงครามในอดีตหรือการใช้กำลังทหารเข้าทำการรบ ที่เรียกว่าภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (Traditional Threat) แต่เป็นภัยคุกคามในทุกๆ มิติ เช่น การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ทำให้เกิดปัญหาโลกร้อน เกิดผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ และระบบนิเวศน์การเคลื่อนย้ายทุนจากบริษัทข้ามชาติ ที่ส่งผลให้ประเทศบางประเทศล้มละลายได้ ภายในชั่วระยะเวลาข้ามคืน การก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบที่กระทำต่อผู้บริสุทธิ์ ด้วยความรุนแรง และความหวาดกลัว การแพร่กระจายของเทคโนโลยี และอาวุธนิวเคลียร์ที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ภัยคุกคามในเรื่องของการระบาดวิทยาของกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรคไข้หวัดนก หรือโควิด -19 เป็นต้น (สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สัญญา ทองบุศย์, กุลนันท์ คันธิก, ศิบัติ นพประเสริฐ, 2021)

รูปแบบของภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบัน (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, 2566)

1. ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในภูมิภาคทั่วโลกก่อให้เกิดเป็นภัยคุกคามจากการก่อการร้าย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงและผิดกฎหมายทำให้การก่อการร้ายมีความใกล้เคียงต่ออาชญากรรม
2. ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติยังเป็นภัยคุกคามที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงทั่วโลกโดยมีปัจจัยจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำเป็นตัวเร่งให้เกิดการขยายตัวของอาชญากรรมหลากหลายประเภท ประกอบกับปัจจุบันอาชญากรรมหรือกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเพิ่มความร่วมมือในลักษณะพันธมิตรข้ามชาติและแสวงประโยชน์จากนวัตกรรมทางเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงช่องว่างทางกฎหมายและการบังคับใช้ กฎหมายในหลายประเทศที่ยังขาดประสิทธิภาพ มีส่วนทำให้การก่ออาชญากรรมกระทำได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น
3. ปัญหายาเสพติด มีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้นถึงแม้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจังจนสามารถมีผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้สูงขึ้นมากกว่าการปฏิบัติการที่ผ่านมา แต่ด้วยข้อจำกัดและเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องหลายประการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สถานการณ์ด้านความมั่นคง ฯลฯ ที่มีส่วนให้ปัญหายาเสพติดขยายตัวมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ
4. ปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ที่กระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสถาบันหลักการจารกรรม ข้อมูลจากองค์กรหรือสถาบันทางเศรษฐกิจและด้านความมั่นคงกำลังเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องสร้างระบบป้องกันและได้รับการทดสอบระบบตลอดเวลา ทั้งยังมีความเสี่ยงต่อการรั่วไหลของข้อมูลซึ่งมีค่ามหาศาลและทำลายความสามารถการก่อวินาศกรรมข้อมูลที่จะเป็นภัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงให้เสียหาย
5. ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการจัดการทรัพยากรพลังงานและสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาระหว่างรัฐกับประชาชน การเสื่อมโทรมและลดลงของพื้นที่ป่าไม้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาสืบเนื่องมาจากปัจจัยและเงื่อนไขหลายประการ โดยมีปัญหาซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญ

6. ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติในห้วงที่ผ่านมาได้เกิดภัยธรรมชาติส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินโดยสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติหรือมนุษย์ได้ ทำให้เกิดขึ้นมาและภัยธรรมชาติมีหลายรูปแบบแตกต่างกันไปบ้างอย่างร้ายแรงน้อยบางอย่างร้ายแรงมาก ได้แก่ การเกิดอุทกภัยหรือน้ำท่วม การเกิดพายุ การเกิดแผ่นดินไหว คลื่นพายุซัดฝั่ง แผ่นดินถล่มและความแห้งแล้ง เป็นต้น ซึ่งจะต้องหาทางป้องกันสร้างระบบแจ้งเตือนภัยและเตรียมรองรับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
7. ปัญหาความขัดแย้งทางสังคม จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชาติเกิดความขัดแย้งทางความคิดในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การเมือง การปกครอง ความเชื่อทางศาสนาและความไม่เท่าเทียมทางสังคมเพิ่มมากขึ้น
8. ปัญหาเกี่ยวกับอาวุธสงครามในช่วงยุคหลังสงครามเย็นสงครามที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นสงครามขนาดเล็กในลักษณะของปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศโดยอาวุธที่ใช้เป็นอาวุธขนาดเล็กทั้งนี้อาวุธขนาดเล็กนอกจากจะใช้ในสงครามดังกล่าวแล้วยังได้แพร่กระจายและถูกนำไปใช้ในการก่อปัญหาอาชญากรรม หรือใช้ในการสร้างอิทธิพลขององค์กรอาชญากรรม รวมทั้งถูกนำไปใช้ในขบวนการค้ายาเสพติด
9. ปัญหาผู้มีอิทธิพลผู้มีอิทธิพลเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ดำรงตนด้วยการกระทำการด้วยตนเองหรือใช้จ้างวานสนับสนุนการกระทำการใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรืออยู่เหนือกฎหมาย ซึ่งผลของการกระทำนั้นเป็นการบ่อนทำลายเศรษฐกิจสังคมและการเมืองขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือทำลายคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยส่วนรวม
10. ปัญหาชนกลุ่มน้อยแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง ปัญหาจากคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กลุ่มที่อยู่มานานซึ่งยังมีสถานะตามกฎหมายไม่ชัดเจน /สถานะไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองที่มีประเด็นปัญหาความมั่นคง

กระบวนการและเครื่องมือการประเมินสถานการณ์ความมั่นคง (ชนา นวราช, 2564)

โลกในศตวรรษที่ 21 ถูกขับเคลื่อนอย่างรวดเร็วด้วยพัฒนาการของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด มนุษย์มีเครื่องมือและวิทยาการจำนวนมากที่ช่วยส่งเสริม ยกกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีกว่าก่อน รวมไปถึงโครงสร้างระบบของประเทศซึ่งถูกพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่สถานะความเป็นรัฐไปจนถึงความมั่นคงของประชาชน ทุกคนในปกครอง ประเทศทั่วโลกต่างสร้างกลไกและกำหนดนโยบายเพื่อธำรงความมั่นคงและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในระบบระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยทักษะความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญจากหลายฝ่ายเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยได้รับมุมมองที่กว้างขวาง จากหลายฝ่ายโดยผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการการคาดการณ์จะช่วยให้ทราบถึงโอกาสและภัยคุกคามที่เป็นไปได้หรือมีแนวโน้มสามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต ดังนั้น เมื่อนำกระบวนการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้กับกระบวนการการกำหนดนโยบายย่อมส่งเสริมให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากองค์ความรู้ที่ได้รับเพิ่มเติม การคาดการณ์สถานการณ์เชิงยุทธศาสตร์ เป็นกระบวนการที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์อีกด้วย โดยเฉพาะความสามารถในการรู้ก่อน ตรวจจับได้ก่อน (Early detection) ในกรณีที่เกิดแนวโน้มความเป็นไปได้ของภัยคุกคามที่จะมาถึง และความสามารถในการฟื้นฟูได้อย่างรวดเร็ว (Fast recovery) ในกรณีที่ภัยคุกคามมาถึงและได้รับความเสียหายจากภัยดังกล่าวแล้ว

แต่อย่างไรก็ดีการพัฒนาไม่เพียงส่งผลดีต่อการส่งเสริมความมั่นคงเท่านั้น ภัยคุกคามความมั่นคงหลากหลายรูปแบบก็ได้รับผลพลอยจากการพัฒนาของโลกสมัยใหม่เติบโตขึ้นเป็นภัยที่มีความเสี่ยงและรุนแรงมากกว่าเดิม มีการเกิดขึ้นของภัยรูปแบบใหม่ที่ท้าทายความมั่นคงอย่างประเทศทั้งหลายไม่เคยเผชิญมาก่อนไม่ว่าจะเป็นกระแสของ VUCA World ปัญหาทางด้านประชากร หรือภัยรูปแบบออนไลน์ อีกทั้งยังเกิดภัยความมั่นคงร่วมของทั่วโลกอย่างการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ผลักดันให้ประเทศทั้งหลายต้องเร่งแก้ไขและเยียวยาร่วมกันก่อนสายเกินแก้และด้วยเหตุนี้ในสถานะที่ความมั่นคงตกอยู่ภายใต้ความเปราะบางจากความเสี่ยงที่มีอิทธิพลมากขึ้นเครื่องมือและแนวทางเพื่อประเมินความมั่นคงที่มีประสิทธิภาพจึงมีบทบาทสำคัญเพื่อสนับสนุนรัฐบาลในการวางแผนการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบาย

สร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาไปจนถึงเพื่อเรียนรู้ที่จะสร้างเกราะป้องกันความมั่นคงในรูปแบบที่แข็งแกร่ง ยืดหยุ่น และเหมาะสมต่อบริบทและอัตลักษณ์ของตนเองต่อไป (ธรรมธิดา กุณทล, 2565)

ความสำคัญของการประเมินและวิเคราะห์ความมั่นคง

พลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทาง ความมั่นคงที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือตามแนวคิด VUCA World อีกทั้งใน ขณะเดียวกัน ภัยคุกคามความมั่นคงก็มีการเติบโตไปควบคู่กัน ทั้งในแง่ของรูปแบบ อิทธิพล และ ความสามารถในการกระจาย ด้วยเหตุนี้โลกจึงหันมาให้ความสนใจ ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security: NTS) ว่ามีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าภัยคุกคามรูปแบบดั้งเดิมหรือภัยทาง การทหาร หรือบางประเด็นก็นับว่ามีความสำคัญและความเร่งด่วนเหนือภัยทางการทหารไปมากแล้ว ภัย เสี่ยงในโลกยุคโลกาภิวัตน์จึงสามารถสร้างความประหลาดใจแก่ความมั่นคงได้ง่ายและหลากหลายกว่าในอดีต หลายเท่าตัว (Tiger Rattana, 2563)

ผู้มีอำนาจตัดสินใจ (Decision makers) มักต้องเผชิญกับกรอบจำกัดด้านเวลาอยู่เสมอ เนื่องมาจากความผันผวนและความเร่งด่วนของสถานการณ์ ดังนั้น การตัดสินใจในแต่ละครั้งจึงถูกบีบด้วย เงื่อนไขของเวลาให้ต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันท่อเหตุการณ์แต่ในขณะเดียวกัน กลับต้องคำนึงถึงการ พัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาวควบคู่ไปพร้อมกันด้วย นับเป็นความท้าทายประการหนึ่งซึ่งต้องอาศัยความ รอบคอบอย่างสูงในขณะที่ยังคงมีจำกัดด้านการแสวงหาหรือศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้งถ่องแท้ทักษะการ ประเมินสถานการณ์จึงเปรียบเสมือนเป็นสำหรับผู้มีอำนาจการตัดสินใจที่จะช่วยยกระดับการวิเคราะห์ สถานการณ์ในอนาคต ช่วยให้สามารถทำการตัดสินใจในห้วงเวลาปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่มีความยั่งยืนได้ต่อไป

รัฐบาลในแต่ละประเทศมีข้อจำกัดไม่สามารถระบุหรือจัดการแก้ไขปัญหาทุกประการที่เกิดขึ้นได้ จึงใช้วิธีการชั่งน้ำหนักทางยุทธศาสตร์เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญของวาระปัญหาแต่ละประเด็น โดยการ ประเมินค่าปัญหากระทำโดยการพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น ร่วมกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก ผลลัพธ์ในเชิงลบของเหตุการณ์แล้วจึงนำไปสู่กระบวนการจัดการและตัดสินใจในการตอบรับต่อปัญหา ในที่สุด

แนวทางการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงปัจจุบัน

1. การข่าวกรองและการประเมินสถานการณ์ความมั่นคง

การข่าวกรอง (Intelligence operation) พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ระบุถึงความหมายของการข่าวกรองในมาตรา 4 ว่า “การดำเนินการเพื่อให้ทราบถึงความมุ่งหมาย กำลังความสามารถและความเคลื่อนไหว รวมทั้งวิถีทางของบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์การใด ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่อาจกระทำการอันเป็นพฤติการณ์เป็นภัยคุกคาม ทั้งนี้เพื่อรักษาความมั่นคงหรือผลประโยชน์แห่งรัฐและให้รัฐบาลนำมาประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายแห่งชาติ”

ความสำคัญและประโยชน์ของการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติระบุถึงภารกิจหน่วยงานไว้ว่า มีหน้าที่เป็นหน่วยรับผิดชอบปฏิบัติงานด้านการข่าวกรองเพื่อปกป้องความมั่นคงปลอดภัยและรักษาผลประโยชน์ของชาติรวมทั้งปฏิบัติการการต่อต้านข่าวกรองเพื่อยับยั้งภัยคุกคามต่อความมั่นคง รักษาความปลอดภัยและผลประโยชน์ของชาติทุกรูปแบบ โดยมีกระบวนการวิธีการข่าวกรองเพื่อให้เกิดการสั่งการที่ถูกต้อง ใช้เครื่องมือถูกต้อง ใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ทราบถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินการใดๆเกี่ยวกับการข่าว เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์สูงสุดและตรงกับความต้องการใช้ข่าวเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม

2. การคาดการณ์สถานการณ์อนาคตเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight)

2.1 มนุษย์มีทักษะในระดับสัญชาตญาณในการจะคาดการณ์แนวโน้มความเป็นไปของเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยมีปัจจัยทางเทคโนโลยีการสื่อสาร และการร่วมมือช่วยส่งเสริมให้ทักษะดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทักษะการคาดการณ์สถานการณ์จึงกลายมาเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญที่มีบทบาทส่งเสริมประเด็นที่ใหญ่เป็นภาพกว้างมากขึ้น รวมไปถึงการนำไปประกอบกับการคาดการณ์ทางความมั่นคงได้ด้วยเช่นกัน

2.2 การคาดการณ์สถานการณ์ (Foresight) จึงมีความหมายว่า กระบวนการหรือวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบในการวิเคราะห์อนาคตเพื่อการตัดสินใจ ณ ขณะปัจจุบัน กล่าวคือเมื่อสามารถคาดการณ์ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ก็สามารถทำการตัดสินใจในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการลดผลกระทบ การเลี่ยงการป้องกันไม่ให้เกิดบางสิ่งที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือเพื่อวางแผนให้บรรลุบางสิ่งที่ยากให้เกิดขึ้นก็ได้เช่นกัน โดยองค์ประกอบ

ของการคาดการณ์สถานการณ์ประกอบไปด้วย ทักษะความเชี่ยวชาญ (Expertise) องค์กรความรู้ (Knowledge) เครื่องมือสนับสนุนการคาดการณ์ (Foresight tools)

นอกจากนี้การคาดการณ์สถานการณ์เชิงยุทธศาสตร์ยังเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมผู้คนในวงกว้าง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่จะตอบสนอง ครอบคลุมต่อความต้องการของคนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3. การประเมินระดับความเสี่ยง

3.1 STEEPV เป็นการนำอักษรตัวแรกในคำของประเด็นสำคัญของการวิเคราะห์ความมั่นคง 6 ประการมารวมเข้าด้วยกัน โดยเป็นการวิเคราะห์ตามหลักการของการคาดการณ์สถานการณ์ในอนาคตในปัจจุบันแต่ละตัวเพื่อให้เห็นการแบ่งแยกหมวดหมู่ประเด็นอย่างชัดเจนและเป็นระบบ ในที่นี้สามารถนำปัจจัยทั้ง 6 ข้างต้นมาเป็นการรอบในการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงหรือภัยคุกคามก็ได้เช่นกัน

3.2 การพิจารณาความไม่แน่นอน-ผลกระทบ ประเมินความเสี่ยงเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงโดยจำแนกประเด็นลงในแต่ละช่องของกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความไม่แน่นอนกับผลกระทบที่ตามมาแล้วจึงเลือกลำดับความสำคัญหรือจัดระดับความเร่งด่วนเพื่อรับมือกับความเสี่ยงตามลำดับความเหมาะสม

3.3 การพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นของเหตุการณ์-ผลกระทบ ประเมินความเสี่ยงเป็นภัยคุกคามความมั่นคงโดยจำแนกประเด็นลงในแต่ละช่องของตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นของเหตุการณ์กับผลกระทบที่ตามมา

3.4 เทคนิคการประเมินวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (Structured Analytical Techniques: SATs) เทคนิคการประเมินวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เป็นหนึ่งในวิธีการจัดระเบียบและกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในการวิเคราะห์ข่าวกรองในประชาคมข่าวกรองทั่วโลก โดยช่วยให้การคิดวิเคราะห์มีลำดับขั้นตอน โปร่งใส และสามารถติดตาม ตรวจสอบย้อนหลังได้ซึ่งเป็นการลดโอกาสการวิเคราะห์ที่คลาดเคลื่อนและลดโอกาสความผิดพลาดเพื่อให้ได้ชิ้นงานสุดท้ายที่ถูกต้องแม่นยำที่สุด

3.5 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินภัยคุกคามด้วยเครื่องมือทางทหาร

3.5.1 การวิเคราะห์ด้วยปัจจัย PMESIIIL-PT ร่วมกับ SWOT หมายถึง การวิเคราะห์มิติความมั่นคงแห่งชาติ 9 ประการ กับหลักการ SWOT (Strength, Weakness, Opportunity, Threat) เพื่อให้มองเห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยเสี่ยงในทุกมิติของความมั่นคง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่อ้างอิงมาจากขีดความสามารถและศักยภาพของประเทศตามความเป็นจริง

3.5.2 การวิเคราะห์ตามหลักการเตรียมสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติการด้านการข่าวกรองร่วม: JIPOE Process (Joint Intelligence Preparation of the Operational Environment) วัตถุประสงค์ของการเตรียมสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติทางการข่าวกรองร่วม (JIPOE) คือเพื่อการสนับสนุนกระบวนการวางแผนและการตกลงใจของ ผู้บัญชาการกำลังรบร่วมด้วยการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อให้ทราบถึงเจตนาารมณ์และหนทางปฏิบัติการ (Courses Of Action: COAs) ของภัยคุกคามที่เป็นไปได้มากที่สุด เพื่อให้ฝ่ายเราสามารถวางแผนการปฏิบัติการที่สามารถตอบสนองต่อการบรรลุภารกิจโดยรวมของฝ่ายเราได้ดีที่สุด

แนวโน้มภัยคุกคามความมั่นคงของไทยในปัจจุบัน

1. VUCA World ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกทั้งในมิติของเทคโนโลยีการแข่งขัน เศรษฐกิจ ทำให้โลกเกิดลักษณะรูปแบบใหม่ขึ้นมาที่เรียกว่า “VUCA World” เป็นคำย่อของ คำว่า Volatility (ความผันผวนสูง: เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วหรือฉับพลัน คาดเดาไม่ได้) Uncertainty (ความไม่แน่นอน: เกิดความไม่ชัดเจนในหลายประเด็น ไม่สามารถแสวงหาข้อมูลเพื่อยืนยันสถานการณ์ได้อย่างแน่ชัด ส่งผลให้ยากต่อการตัดสินใจ) Complexity (ความสลับซับซ้อน: เกิดตัวแปรจำนวนมากในสถานการณ์หนึ่ง โดยแต่ละตัวแปรเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อกัน) และ Ambiguity (ความคลุมเครือ: การคาดเดาสถานการณ์อย่างแม่นยำทำได้ยาก)

2. M World เป็นตัวย่อจากคำว่า Multipolarity ซึ่งมีความหมายว่า โลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันของขั้วอำนาจหลายขั้วอำนาจ ด้วยเหตุนี้โลกปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยความผันผวน ไม่แน่นอน ความซับซ้อนและความคลุมเครือ อีกทั้งยังเป็นสนามการแข่งขันอิทธิพลของมหาอำนาจ จึงสามารถพบความเสี่ยงต่อสภาวะความเปราะบางของความมั่นคงได้ในหลายมิติ

3. การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (4th Industrial Revolution) การเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมการผลิตและแปรรูปสินค้าต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มเข้าสู่ระบบอัตโนมัติ (automation) ใช้เทคโนโลยียุคใหม่

ที่ล้ำสมัยในการผลิต เน้นการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างเครื่องจักร (machine-to-machine: M2M) และเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง การปฏิวัติครั้งนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ฉับพลันและรุนแรงซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างทางสังคมต่างๆ อย่างลึกซึ้ง นับเป็นการปฏิวัติครั้งใหญ่ที่จะเปลี่ยนแปลงในวงกว้างได้มากที่สุดในบรรดาทุกการปฏิวัติทั้งหมดที่ผ่านมา

สิ่งที่เกิดขึ้นในการพัฒนาครั้งใหญ่นี้ จะไม่ได้มุ่งเน้นที่การเติบโตหรือพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็วเพียงเท่านั้น แต่มองในเชิงบูรณาการจนถึงอิทธิพลของผลกระทบที่เกิดต่อห่วงโซ่มูลค่า (Value chain) ทั้งระบบ กล่าวคือ ห่วงโซ่การผลิตของโลก (Global Production Chain) จะประสบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงจะต้องมีการพัฒนาการประดิษฐ์นวัตกรรมภายในประเทศของตนเองอย่างจริงจังเพื่อปรับตัวเข้ากับกระแสโลก และพัฒนาการเติบโตของประเทศไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนในขณะเดียวกัน

อย่างไรก็ดีข้อบ่งชี้ทางสังคมที่มาพ่วงกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 คือ ภัยคุกคามจากความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมที่จะเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ประเทศไทยซึ่งมีอัตราความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงอยู่แล้วจะต้องเผชิญกับระดับช่องว่างที่รุนแรงขึ้นกว่าเก่ากลายเป็นข้อท้าทายและโจทย์สำคัญที่จะชี้วัดความมั่นคงและความเชื่อมั่นในรัฐบาลไทยในระยะต่อไป

ดังนั้น การดำเนินยุทธศาสตร์ ไทยแลนด์ 4.0 จะต้องคำนึงถึงความท้าทายทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคมที่จะต้องเกิดขึ้นตามมาอย่างเลี่ยงไม่ได้เป็นสำคัญด้วย

คำถามทบทวน

1. ความมั่นคงแห่งชาติกับภัยคุกคามมีความสัมพันธ์กันอย่างไร จงอธิบาย
2. อะไรคือสาเหตุของประเด็นปัญหาความไม่มั่นคงของชาติ
3. ความมั่นคงรูปแบบเก่า (Traditional Security) มีลักษณะอย่างไร
4. ความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non Traditional Threat) แตกต่างจากความมั่นคงรูปแบบเก่า (Traditional Security) อย่างไร
5. จงอธิบายถึงความสำคัญของกระบวนการและเครื่องมือการประเมินสถานการณ์ความมั่นคง
6. จงอธิบายถึงแนวทางการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงปัจจุบัน
7. แนวโน้มภัยคุกคามความมั่นคงของไทยในปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร พร้อมยกตัวอย่าง

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา มีบุญลือ. (2553). *ความมั่นคงแห่งชาติ ความมั่นคงแห่งชาติ :การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน*. เอกสารทางวิชาการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศภัยคุกคาม. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2561 . จาก http://web.chandra.ac.th/kiadtipo_bak/images/stories/ITSC3401/chapt_1_part_2.pdf
- ธรรมธิดา กุณชวล. (2565). *กระบวนการและเครื่องมือ การประเมินสถานการณ์ความมั่นคง*. วารสารมุมมองความมั่นคง ฉบับที่ 9 ประจำเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม. กรุงเทพฯ: สถาบันความมั่นคงศึกษา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
- บุญเอื้อม พานิชกุล. (2564). “การอบรมหลักสูตรความมั่นคงศึกษาหมวดวิชาที่ 2 หัวข้อที่ 3 การข่าวกรองและการประเมินสถานการณ์ความมั่นคง”. โครงการอบรมหลักสูตรความมั่นคงศึกษา (ระดับต้น) รุ่นที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันความมั่นคงศึกษา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
- พจน์ พงศ์สุวรรณ. (2536). *หลักสูตรยุทธศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรินติ้ง เฮ้าส์.
- ฉนา นวราช. (2564). “การอบรมหลักสูตรความมั่นคงศึกษาหมวดวิชาที่ 2 หัวข้อที่ 5 แนวคิดและเครื่องมือทางทหารในการประเมินสถานการณ์ความมั่นคง”. กรุงเทพฯ: โครงการอบรมหลักสูตรความมั่นคงศึกษา (ระดับต้น) รุ่นที่ 2.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2553). “เอกสารทางวิชาการ เรื่อง ความมั่นคงแห่งชาติ: การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน”. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2545). *กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ : ความเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีและกรณีประเทศไทย*. วารสารสังคมศาสตร์ : 25 ปี 6 ตุลาคม 33. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2553). *การเมืองและความมั่นคงไทย*. จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 72. โครงการความมั่นคงศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2555). *การก่อการร้ายในความมั่นคงร่วมสมัย*, สุรชาติ บำรุงสุข, บก. พิมพ์ครั้งที่ 1. : โครงการมั่นคงศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สัญญา ทองบุศย์, กุลนันท์ คันธิก, ศิบัติ นพประเสริฐ. (2021). *ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายต่อเมืองใหญ่ในปัจจุบัน* The Current Terrorist Threat to Major Cities. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2566). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ* (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐). กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง”. ม.ป.ป.สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2564, <http://nscr.nesdb.go.th/ยุทธศาสตร์ชาติ/ด้านความมั่นคง>

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2562). *พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติพ.ศ. 2562*. ราชกิจจานุเบกษา. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

Arnold Wolfers. (1962). *Classic treatise on world politics Discord and Collaboration*. The Johns Hopkins Press

Tiger Rattana. “ความมั่นคงคืออะไร? ความมั่นคงแบบไหนถึงสำคัญกับเรา”. Faith & Bacon. แก้ไขครั้งล่าสุด 2563, สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2564, <https://faithandbacon.com/stability/>